

Ю. Ю. Мирошник, студент (*ХНУРЕ, Харків*)

Е. А. Коваленко, канд. філос. наук, доц. (*ХНУРЕ, Харків*) – науковий керівник

ОСОБЛИВОСТІ ПОВОЄННОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ СПАДЩИНИ У ХХ СТОЛІТТІ

Найстрашніше, що може зазнати людина у сучасному житті – це війна, адже вона несе смерть та біль. Особливо жорстокими, руйнівними у своїх наслідках стали війни ХХ століття. Дуже велику ціну мали сплатити люди за наслідки цих війн. Навіть зараз історики та соціологи не можуть сказати точні цифри жертв. Уся Європа упивалася кров'ю загиблих людей у ті скрутні часи. Забути таке неможливо. Але необхідно пам'ятати, що ця війна навчила нас розуміти один одного. «Людам не вдається порозумітися одне з одним, тому що вони бояться одне одного; вони бояться одне одного, тому що не знають одне одного; вони не знають одне одного, тому що не спілкувалися одне з одним.»[3], що може призвести до жахливих наслідків. Все це яскраво відбилося в літературній повоєнній спадщині.

Мета роботи – розкрити, як події світових війн вплинули на літературу ХХ століття.

Жоден письменник того часу не зміг не відчувати вплив війни, особливо ті, хто був на фронті і бачив горе, кров, злість, сльози, руйнування ті інші жахи. Ці події мали значущий вплив на літературу ХХ сторіччя: балада й агітка, пісні і поеми, лірика й епос, бойовий лозунг і сатирична строфа, віршована повість і навіть роман будуть підписані датами й днями військових часів.

Кожна воююча країна виголошувала надто гучні промови, зависокі ідеали та прагнула боронити священні інтереси, саме тому що багато хто не одразу відкрив антилюдяність війни та брехливість воєнної пропаганди. Одразу проти кровопролиття висловлювалися Стефан Цвейг та Бертольд Брехт. Письменники Ернест Міллер Хемінгуей, Уільям Фолкнер, Еріх Марія Ремарк на прикладі Першої світової війни об'єктивно «оцінили» всі жахи мілітаризму та військової агресії. У своїх творах вони показують біль втрат та відчай людей, відсутність будь-якої надії на нормальні умови існування, звичайне людське життя.

Особливе місце в минулому столітті зайняла повоєнна література, яка змальовувала реальні події тих часів. Завдяки цьому драматург і поет Б. Брехт, поет і теоретик мистецтва Й. Бехер, автор бойових пісень і сатиричних віршів Е. Войнерт, А. Зегерс, В. Бредель та значна кількість поетів, прозаїків і драматургів стали популяризаторами народної літератури, яка послідовно сприйняла реалістичний метод тогочасної літератури. Це позначилося у творах Брехта, філософській ліриці і поемах Бехера романах А. Зегерса «Сьомий хрест», В. Бределя «Твій невідомий брат» тощо.

Війна потребувала від поетів глибини відображення явищ, розкриття внутрішнього ества подій і відображення людини такою, як вона є. Тема війни, набравшись плоти й крові в повному аспекті фарб і відтінків, увійшла в поезію і стала в ній повновладним хазяїном. У поезію ввійшла людина в сірій солдатській шинелі з автоматом за плечем, у важких чоботах, вкритих порохом

походів, у сталевій касці, пробитій кулями. Це міг бути льотчик або танкіст, автоматник, піхотинець або скромний сапер.

У літературі українські письменники, поети і публіцисти перейшли від побіжних зарисовок і нарисів перших днів війни до широкого висвітлення подій, поглиблення героїчного елемента в творах. Набирає силу сатира, що успішно слугували викриттю ворога. Поезія стає покликом до боротьби з ворогом. Павло Тичина у поемі «Похорон друга» змалював житейські будні війни. Широкої популяризації зазнали його вірші «Ми йдемо на бій» і «Перемагають і жита!» Так само війну бачили й інші письменники, які постраждали від гітлерівської окупації та чинили опір фашистським загарбникам у ті скрутні часи.

Це бачення відбилось в романах Еріх-Марія Ремарка «Люби ближнього свого», який репрезентував антифашистську тематику. Там йдеться про емігрантів, які, блукаючи Західною Європою, прирівнюються поліцією ледь не до злочинців. В описі подій автор відійшов від образу новатора, подаючи події від третьої особи – Йозефа Штайнера[2].

Андре Мальро у своєму романі «Роки Зневаги» розповів про нацистські тюрми і табори смерті. Його герой, німецькі антифашисти, сильні натури, спрагли самоствердження, готові до смертельного ризику. Вони борються навіть у тюрмах та концтаборах, доводячи цим, що людина може зберегти власну гідність за будь-яких умов, усвідомлюючи свою причетність до «людського братерства»[2].

Війна – це неприродний стан людини. Знецінюючи найбільшу коштовність на землі – людське життя, вона є трагедією як для переможених, так і для переможців. У Другій світовій війні і уряди, і народи країн антигітлерівської коаліції мали чітку позитивну мету: вони боролися проти фашизму.

Таким чином література у часи війни здобула значний поштовх. Її розвиток був швидкий і незупинний. Література воєнних часів мала антифашистську спрямованість, патріотичний пафос. Проте не менш вагомими тут є протест проти самої сутності війни як насильства над людиною, проти війни, яка змушує людину перетворюватись на тварину, вона підштовхує вбивати собі подібних через незначні конфлікти. Саме ці протести є свідченням того, що на фоні розпалу війни та в повоєнні роки література відновлювала й захищала духовні скарби людства, які зруйнувало полум'я цих страшних війн.

Отже, досвід війн ХХ століття, що зберігся у літературі багатьох народів, має допомогти людству проаналізувати свої вчинки і застерегти від можливих катастроф у майбутньому. Не просто так існує фраза відомого китайського філософа – Конфуція: «Людина, яка зробила помилку і не виправила її, зробила ще одну помилку».

Література

1. Жуков Г.К. Спогади та роздуми / Жуков Г.К. – М. : Література, 1991. – 548 с
2. Кузьменко В. І. Історія зарубіжної літератури ХХ ст. 2-ге видання: навч. посіб. / Кузьменко В. І. – К.: Академія, 2012. – 432 с.
3. Coretta S.K. The Words of Martin Luther King, Paperback – March 22, 2001.